

ชุดกิจกรรม เรื่อง หลักธรรมอริยสัจ 4

ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ชุดที่ 1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับหลักธรรมอริยสัจ 4

นายสุนทร วงศ์ษา

ตำแหน่งครู วิทยฐานะครูชำนาญการ

โรงเรียนองค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่เด่นชัยวิทยา

สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

กระทรวงมหาดไทย

คำนำ

ชุดกิจกรรม เรื่อง หลักธรรมอริยสัจ 4 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม กลุ่มสาระ
สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีจำนวน 12 ชุด ดังนี้
หลักธรรมอริยสัจ 4 (ความจริงอันประเสริฐ 4 ประการ)

ชุดที่ 1 เรื่อง ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับหลักธรรมอริยสัจ 4

หมวดทุกข์ (ธรรมที่ควรรู้)

ชุดที่ 2 เรื่อง ขันธ์ 5

ชุดที่ 3 เรื่อง หลักธรรม : นิยาม 5

หมวดสมุทัย (ธรรมที่ควรละ)

ชุดที่ 4 เรื่อง อกุศลวิตก 3

หมวดนิโรธ (ธรรมที่ควรบรรลุ)

ชุดที่ 5 เรื่อง ภาวนา 4

หมวดมรรค (ธรรมที่ควรเจริญ)

ชุดที่ 6 เรื่อง สัทธรรม 3

ชุดที่ 7 เรื่อง วุฒิธรรม 4

ชุดที่ 8 เรื่อง พละ 5

ชุดที่ 9 เรื่อง อุบาสกธรรม 5

ชุดที่ 10 เรื่อง การสงเคราะห์บุตร

ชุดที่ 11 เรื่อง การสงเคราะห์ภรรยาหรือสามี

ชุดที่ 12 เรื่อง ความสันโดษ

ชุดกิจกรรมที่ศึกษาอยู่นี้เป็นชุดกิจกรรมที่ 1 เรื่อง ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับอริยสัจ 4
หวังเป็นอย่างยิ่งว่า นักเรียนทุกคนคงจะได้รับความรู้และความเพลิดเพลินในการศึกษา สามารถ
พัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และปฏิบัติตามหลักธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

สุนทร วงศ์ษา

ตำแหน่งครู วิทยฐานะครูชำนาญการ

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
คำแนะนำสำหรับครู	1
คำแนะนำสำหรับนักเรียน	2
สาระสำคัญของชุดกิจกรรม	3
แบบทดสอบก่อนเรียน	5
เฉลยแบบทดสอบก่อนเรียน	8
ใบความรู้ ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับหลักธรรมอริยสัจ 4	9
ใบกิจกรรมที่ 1	15
ใบกิจกรรมที่ 2	17
ใบกิจกรรมที่ 3	20
ใบกิจกรรมที่ 4	22
ใบกิจกรรมที่ 5	23
เฉลยใบกิจกรรมที่ 1	25
เฉลยใบกิจกรรมที่ 2	26
เฉลยใบกิจกรรมที่ 5	28
แบบทดสอบหลังเรียน	30
เฉลยแบบทดสอบหลังเรียน	33
บรรณานุกรม	36

คำแนะนำสำหรับครู

ชุดกิจกรรม เรื่อง หลักธรรมอริยสัจ 4 ชุดที่ 1 เรื่อง ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับ หลักธรรมอริยสัจ 4 หน่วยที่ 2 หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา สารศาสนา ศิลธรรม จริยธรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เน้นการฝึกทักษะ กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

ครูควรปฏิบัติดังนี้

1. ศึกษาชุดกิจกรรมคู่กับแผนการจัดการเรียนรู้ในเรื่องเดียวกันมาล่วงหน้า อย่างละเอียด
2. เตรียมสื่ออุปกรณ์การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่จะต้องใช้ทำกิจกรรม ในแต่ละครั้งให้พร้อมก่อน หากมีปัญหาจะได้แก้ไขก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
3. จัดกิจกรรมโดยเน้นการฝึกทักษะกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เพื่อให้ นักเรียนเกิดพัฒนาการทางด้านต่างๆ เช่น ทักษะการคิด วิเคราะห์ มีวิจารณญาณ การเผชิญ ปัญหา และการหาแนวทางในการแก้ปัญหาได้ถูกต้องเหมาะสม
4. ขณะปฏิบัติกิจกรรมควรกระตุ้นให้นักเรียนได้เรียนรู้อย่างตั้งใจ ครูสังเกต และประเมินพฤติกรรมนักเรียนทั้งรายบุคคลและรายกลุ่ม เพื่อให้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้บรรลุ ตามจุดประสงค์อย่างมีคุณภาพ
5. เมื่อทำใบกิจกรรม และแบบบันทึกการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ครบทุกขั้นตอน แล้วให้นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียนในกระดาษคำตอบ
6. ตรวจแนวคำตอบใบกิจกรรมจากใบเฉลยกิจกรรม และแบบบันทึกการคิด อย่างมีวิจารณญาณ ตรวจกระดาษคำตอบของแบบทดสอบก่อนเรียน หลังเรียน เพื่อพัฒนา การเรียนรู้ของนักเรียน ทั้งด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
7. ครูคอยควบคุมการใช้ชุดกิจกรรมอย่างระมัดระวังและรวดเร็วทันเวลา
8. เมื่อเสร็จสิ้นกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละครั้ง ครูควรเน้นให้นักเรียนเก็บสื่อ อุปกรณ์ให้เป็นระเบียบเรียบร้อย หากชำรุดก็ซ่อมแซมเพื่อเก็บไว้ใช้ในครั้งต่อไป

คำแนะนำสำหรับนักเรียน

ชุดกิจกรรมที่นักเรียนจะศึกษาต่อไปนี้เป็นชุดกิจกรรม เรื่อง หลักธรรมอริยสัจ 4 ชุดที่ 1 เรื่อง ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับหลักธรรมอริยสัจ 4 เป็นชุดกิจกรรมที่เน้นกระบวนการให้นักเรียนได้คิดและลงมือปฏิบัติกิจกรรมตามกำหนดด้วยตนเองเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด นักเรียนควรปฏิบัติตามคำชี้แจงต่อไปนี้

1. ชุดกิจกรรม เรื่อง ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับหลักธรรมอริยสัจ 4 นี้ ใช้เวลา 1 ชั่วโมง
1. ศึกษาสาระสำคัญและจุดประสงค์การเรียนรู้ แล้วจะทราบว่าเมื่อจบบทเรียนนี้แล้วนักเรียนจะสามารถทำอะไรได้บ้าง
2. ทำแบบทดสอบก่อนเรียนตามความเข้าใจด้วยความซื่อสัตย์
3. ศึกษาใบความรู้ และทำใบกิจกรรมเรื่อง ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับหลักธรรมอริยสัจ 4
4. นักเรียนแต่ละคนฝึกทักษะกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณในกิจกรรม ตามแนวการสอนคิดของเพ็ญพิศุทธิ์ เนคมานุรักษ์ 3 ขั้นตอน ดังนี้
 - 4.1 ขั้นเสนองานหรือสถานการณ์
 - 4.2 ขั้นฝึกความสามารถในการคิด
 - 4.2.1 ขั้นรวบรวมข้อมูล
 - 4.2.2 ขั้นจัดระบบข้อมูล
 - 4.2.3 ขั้นการตั้งสมมุติฐาน
 - 4.2.4 ขั้นการสรุปอ้างอิง
 - 4.2.5 ขั้นการสรุปและตัดสินใจ
 - 4.3 ขั้นประเมินกระบวนการคิด
5. นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 4 – 5 คน
6. นำผลการคิดของแต่ละคนมาเสนอต่อกลุ่มและสรุปเป็นความคิดของกลุ่ม
7. นำเสนอความคิดของกลุ่มหน้าชั้นเรียน
8. นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันอภิปรายและซักถามในกรณีที่มีปัญหาที่นำเสนอกับสถานการณ์ไม่สอดคล้องกัน
9. นักเรียนสนทนาลงถึงวิธีการที่จะนำหลักธรรมอริยสัจ 4 ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน
10. นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียนในกระดาษคำตอบ

สาระสำคัญของชุดกิจกรรม

1. สาระการเรียนรู้

สาระที่ 1 ศาสนา ศิลธรรม จริยธรรม

มาตรฐาน ส 1.1 รู้และเข้าใจประวัติความสำคัญ ศาสดา หลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือและศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักธรรม เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

ตัวชี้วัด

ส 1.1 ม 2/8 อธิบายธรรมคุณและข้อธรรมสำคัญในกรอบอริยสัจ 4 หรือหลักธรรม ของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด เห็นคุณค่าและนำไปพัฒนาแก้ปัญหาของชุมชนและสังคม

ส 1.2 ม 2/11 วิเคราะห์การปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางศาสนาที่ตนนับถือเพื่อการดำรงตน อย่างเหมาะสมในกระแสความเปลี่ยนแปลงของโลก และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

2. สาระสำคัญ

หลักธรรมอริยสัจ 4 เป็นหลักธรรมที่สอนให้มนุษย์ทุกข์ ที่เกิดแห่งทุกข์ และข้อปฏิบัติ เพื่อให้ถึงซึ่งความดับแห่งทุกข์

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

- 2.1 วิเคราะห์องค์ประกอบของหลักธรรมอริยสัจ 4 ได้
- 2.2 เลือกใช้หลักธรรมอริยสัจ 4 ในการแก้ปัญหาตามสถานการณ์ได้
- 2.3 มีทักษะกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณตามที่กำหนด

3. วิธีการเรียนรู้

- 3.1 อ่านทำความเข้าใจข้อแนะนำการเรียนรู้จากชุดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ชัดเจน
- 3.2 สร้างความรู้สึที่ดีให้กับตนเองว่าเป็นผู้มีความพร้อมที่จะเรียนรู้ทุกสิ่งอย่างสร้างสรรค์
- 3.3 ปฏิบัติตามกิจกรรมที่เตรียมไว้ในชุดกิจกรรมตามลำดับขั้นตอนอย่างเคร่งครัด

ก่อนศึกษาชุดกิจกรรมชุดที่ 1
ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับหลักธรรมอริยสัจ 4
มาทำแบบฝึกหัดก่อนเรียนกันก่อนนะขอรับ

แบบทดสอบก่อนเรียน

ชุดกิจกรรม เรื่อง หลักธรรมอริยสัจ 4 ชุดที่ 1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับหลักธรรมอริยสัจ 4
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนองค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่เด่นชัยวิทยา

คำชี้แจง ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย X ทับตัวอักษรหน้าข้อความที่เป็นคำตอบที่ถูกต้องที่สุด
เพียงข้อเดียว

1. หลักธรรมอริยสัจ 4 นั้น เป็นธรรมว่าด้วยเรื่องเหตุและผล ข้อใดจัดอยู่ในส่วนของผล
 - ก. ทุกข์ - สมุทัย
 - ข. ทุกข์ - นิโรธ
 - ค. นิโรธ - มรรค
 - ง. สมุทัย - มรรค
2. เพราะเหตุใดหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าจึงมุ่งที่สอนให้มนุษย์มีหลักที่พึงทางใจ
 - ก. ต้องการให้มนุษย์ยอมรับความจริง
 - ข. ต้องการให้มนุษย์นับถือพระพุทธศาสนา
 - ค. ต้องการให้มนุษย์อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข
 - ง. ต้องการให้มนุษย์มีความศรัทธาในบิณฑิพระพุทธเจ้า
3. ความสุขของคฤหัสถ์หรือผู้ครองเรือน ข้อใดสำคัญที่สุด
 - ก. มีทรัพย์
 - ข. ไม่มีหนี้
 - ค. จ่ายทรัพย์
 - ง. ประพฤติไม่มีโทษ

4. สมพรเกิดความทุกข์ อยากได้บ้านสวยๆ และรถยนต์คันใหม่ แสดงว่าสมพร เกิดตัณหาประเภทใด

- ก. ภวตัณหา
- ข. วิภวตัณหา
- ค. การตัณหา
- ง. ถูกทุกข้อ

5. ข้อใดคือ คุณของอริยสัจ

- ก. สอนให้ไม่ประมาท
- ข. สอนให้ปล่อยวาง
- ค. สอนให้แก้ปัญหาด้วยตนเอง
- ง. สอนให้เข้าใจความเป็นจริงของธรรมชาติ

6. บิดา – มารดา เป็นผู้มีพระคุณต่อเรา ทำอย่างไรจึงจะได้ชื่อว่าปฏิบัติดีปฏิบัติชอบต่อท่านทั้งสอง

- ก. ชื่อของมอบให้ท่านในโอกาสต่างๆ
- ข. เชื่อฟังและทำตามที่ท่านอบรมสั่งสอน
- ค. จัดพานดอกไม้บูชาท่านในวันพ่อและวันแม่
- ง. ให้เงินท่านใช้จ่ายทุกเดือน

7. การแก้ปัญหาตามหลักธรรมอริยสัจ 4 มีลักษณะอย่างไร

- ก. ป้องกันคนทั้งหลายไม่ให้เกิดความทุกข์
- ข. ช่วยสัตว์ทั้งหลายให้ต่อสู้กับความทุกข์
- ค. ช่วยคนทั้งหลายให้หลุดพ้นจากความทุกข์
- ง. ช่วยสัตว์ทั้งหลายให้อดทนต่อความทุกข์

8. ข้อใด คือ ความหมายของคำว่า “นิโรธ”
- ก. ความสูญสิ้น
 - ข. ความเสื่อมสลาย
 - ค. ความดับสนิท
 - ง. ความดับทุกข์
9. การที่เราสามารถกำหนดรู้สาเหตุของปัญหาในชีวิตของเราได้คือข้อใดในอริยสัจ 4
- ก. ทุกข์
 - ข. สมุทัย
 - ค. นิโรธ
 - ง. มรรค
10. สิ่งใดที่มนุษย์ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้แต่ต้องกำหนดรู้ ในอริยสัจ 4
- ก. ทุกข์
 - ข. สมุทัย
 - ค. นิโรธ
 - ง. มรรค

เมื่อทำเสร็จเรียบร้อยแล้ว
แล้วไปดูเฉลยใน
หน้าถัดไปเลยคะ

เฉลยแบบทดสอบก่อนเรียน

ชุดกิจกรรม เรื่อง หลักธรรมอริยสัจ 4 ชุดที่ 1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับหลักธรรมอริยสัจ 4
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนองค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่เด่นชัยวิทยา

1. ข

2. ค

3. ก

4. ก

5. ง

6. ข

7. ค

8. ง

9. ข

10. ก

ใบความรู้ ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับหลักธรรมอริยสัจ 4

ความสำคัญของพระพุทธศาสนา

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่บังเกิดขึ้นเพื่อช่วยเหลือมนุษย์ในโลกนี้ ให้หลุดพ้นจากความทุกข์ เพราะมนุษย์ต้องอยู่เป็นกลุ่มในสังคมที่ทุกคนยอมรับว่าเป็นสังคมที่มีความเจริญรุ่งเรือง เพียบพร้อมไปด้วยอุปกรณ์อำนวยความสะดวกสบายในการดำรงชีพ แต่ขณะเดียวกันก็เกิดความไม่สงบขาดความมั่นคงด้านจิตใจ ขาดหลักที่พึ่งทางใจทำให้มีปัญหาต่อการดำรงชีวิตของตนเองและส่วนรวม

ที่มา : www.tlcthai.com

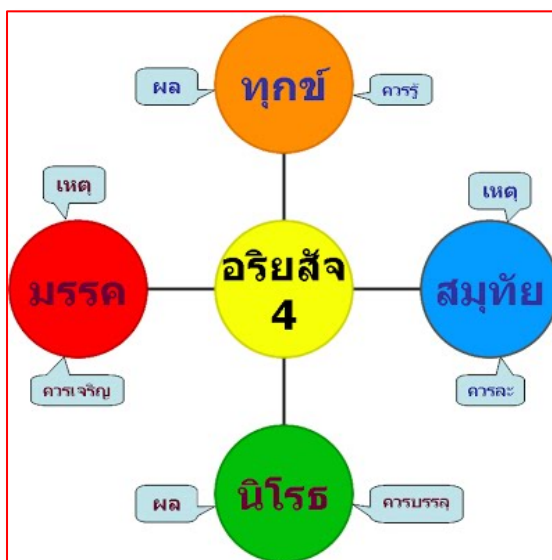
หลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าจึงมุ่งที่สอนให้มนุษย์มีหลักที่พึ่งทางใจ และมีแนวทางประพฤติปฏิบัติที่จะทำให้เกิดมงคลแก่ชีวิต อันจะทำให้มนุษย์สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยความสงบสุขและเจริญก้าวหน้า

พุทธธรรมเพื่อชีวิตและสังคม

พุทธธรรม เป็นเครื่องนำทางในการดำเนินชีวิตธรรมทุกข้อหากปฏิบัติอย่างจริงจัง จะเป็นประโยชน์แก่ชีวิตอย่างมากทั้งสิ้น พุทธธรรมนั้นสอนทั้งการดำเนินชีวิตที่จะทำให้ชีวิตตนมีค่า หรือเป็นชีวิตที่ประเสริฐ ชีวิตที่อยู่ด้วยความเจริญและคุณธรรมและสอนการดำเนินชีวิตให้สังคม อยู่ร่วมกันอย่างสามัคคี สงบ และเกิดประโยชน์แก่ส่วนรวม

หลักธรรมทางพระพุทธศาสนามีเป็นจำนวนมาก หลักธรรมที่จัดว่าเป็นแม่บทของพุทธธรรม ทั้งหมดได้แก่ อริยสัจ 4 ซึ่งจะช่วยให้เรามีความเข้าใจความเป็นจริงของธรรมชาติ และรู้จักชีวิต ของตนเองอย่างแท้จริง

ที่มา : www.sites.google.com

อริยสัจ 4

อริยสัจ แปลว่า “ความจริงอันประเสริฐ หรือความจริงของพระอริยบุคคล” หมายถึง ถ้าผู้ใดสามารถรู้อริยสัจ 4 ด้วยปัญญา ผู้นั้นก็จะเป็นพระอริยบุคคลและที่ทำให้เป็นผู้ประเสริฐนั้นก็เพราะในขณะที่รู้อริยสัจ 4 ก็เลสทั้งหลายก็ถูกทำลายหายไปจากจิตของผู้นั้นด้วย คือ จิตจะมีสภาพใส สะอาด บริสุทธิ์ พ้นจากสภาพสามัญชนกลายเป็นพระอริยบุคคล หรือเป็นบุคคลที่ประเสริฐ อริยสัจดังกล่าวนี้ เจ้าชายสิทธัตถะทรงเป็นผู้ค้นพบหรือได้ตรัสรู้เป็นบุคคลแรก

ในโลก จึงทำให้พระองค์กลายเป็นพระพุทธเจ้า หรือเป็นบุคคลผู้ประเสริฐกว่าเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย

อริยสัจ 4 จัดเป็นหมวดธรรมที่สำคัญมากของพระพุทธศาสนา เพราะเป็นที่สรุปรวมของพระธรรมคำสั่งสอนทั้งหมด หมายความว่า พระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธองค์ในพระไตรปิฎกทั้ง 3 คือ พระวินัยปิฎก พระสุตตันตปิฎกและพระอภิธรรมปิฎกนั้น จะสรุปรวมลงในอริยสัจ 4 ทั้งสิ้น

ความหมายของหลักธรรมอริยสัจ 4 แต่ละข้อ เพื่อจำง่ายจึงเป็นตารางได้ดังนี้

อริยสัจ 4	คำแปล	คำขยายความ
1. ทุกข์	ความไม่สบายกายไม่สบายใจ	จัดว่าเป็นทุกข์เพราะมีลักษณะเบียดเบียน บีบคั้น ทนได้ยาก
2. สมุทัย	เหตุให้ทุกข์เกิด	ได้แก่ ตัณหาความอยาก 3 อย่าง
3. นิโรธ	ความดับทุกข์	ได้แก่ การดับตัณหาให้สิ้นไป
4. มรรค	ข้อปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์	ได้แก่ มรรค ๘ ประการ

ทุกข์ : ความทุกข์

ทุกข์ คือ สิ่งที่เบียดเบียนบีบคั้นทำให้เกิดความไม่สบายกาย ไม่สบายใจ อันเกิดจากร่างกายหรือจิตใจ ถูกเบียดเบียนแล้วทนได้ยากหรือทนไม่ได้ จึงทำให้เกิดเป็นทุกข์ ยกตัวอย่างเช่น เมื่อนักเรียนเจ็บไข้ได้ป่วย ปวดหัว ปวดฟัน ปวดท้องอย่างรุนแรงจนทนไม่ได้ ทนไม่ไหว จึงเกิดเป็นทุกข์ทางกาย

ในบางครั้งนักเรียนเกิดอารมณ์เศร้า หดหู่ หรือเกิดอาการกระวนกระวายใจ เพราะถูกด่าบ้าง เพราะผิดหวังที่ทำอะไรไม่ได้ตามใจบ้าง จึงเกิดเป็นทุกข์ทางใจ

ความทุกข์ทางกายและความทุกข์ทางใจทั้ง 2 ประการนี้ จัดเป็นความทุกข์พื้นฐานที่เกิดขึ้นประจำวัน ซึ่งทุกคนต่างก็รู้จักดีและเคยประสบกันมาแล้ว แต่ความทุกข์ที่พระพุทธเจ้าทรงค้นพบในทุกข์อริยสัจนั้นยังมีความหมายกว้าง ครอบคลุมไปถึงลักษณะไม่คงที่ มีความแปรปรวนในสิ่งที่พึ่งพางด้วย ซึ่งได้แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ๆ ดังนี้คือ

1. สภาวะทุกข์ คือ ทุกข์ประจำสภาวะ หมายถึง ความทุกข์ที่มีประจำอยู่ในสภาพร่างกายของเรา เริ่มตั้งแต่เกิดมามีชีวิตจนถึงตาย

2. ปกิณณกทุกข์ แปลว่า “ทุกข์เล็กๆ น้อยๆ” หมายถึง ความทุกข์ที่จรมมาจากที่อื่นโดยเกิดขึ้นเป็นครั้งคราวตามเหตุการณ์และสิ่งแวดล้อมของชีวิต มีน้อยบ้างมากบ้างผลัดเปลี่ยนกันไปในแต่ละบุคคล

การที่พระพุทธองค์ทรงสั่งสอนให้ชาวพุทธได้รู้จักกับตัวความทุกข์เหล่านั้น มิได้หมายความว่าพระองค์ทรงสอนให้เรามองโลกในแง่ร้าย แต่ทรงสั่งสอนให้มองโลกตามความเป็นจริง คือ ให้รู้จักกับความเป็นจริงของโลก เพื่อประสงค์จะให้ชาวพุทธไม่ประมาทพร้อมที่จะเผชิญหน้ากับความเป็นจริงและสามารถที่จะหาวิธีแก้ไขปัญหาวิตชีวิตของตนได้ทุกโอกาส

สมุทัย : เหตุให้ทุกข์เกิด

สมุทัย แปลว่า “เหตุให้ทุกข์เกิด” หมายความว่า ความทุกข์ทั้งหมดในอริยสัจข้อที่ 1 เหล่านั้นมิได้เกิดขึ้นมาลอยๆ จะต้องมามีสาเหตุบางอย่างที่ทำให้ทุกข์เกิดขึ้น พระพุทธองค์นอกจากจะทรงรู้จักตัวความทุกข์อย่างแจ่มแจ้งแล้ว ยังทรงรู้สึกถึงสาเหตุอันแท้จริงที่ทำให้เกิดความทุกข์นั้นด้วย โดยพระพุทธองค์ทรงชี้ว่า ตัณหา คือความอยากเกินพอดีที่มีอยู่ในจิตใจนั่นเอง เป็นตัวเหตุให้เกิดความทุกข์ ตัณหานั้นมีอยู่ 3 ประการคือ

๑. กามตัณหา คือ ความอยากได้อย่างโน้นอย่างนี้ ซึ่งเกิดจากตา หู จมูก ลิ้น กาย และใจ เช่น ตาเห็นรูปสวยงาม ก็เกิดความอยากได้ อยากได้บ้านสวยๆ ราคาแพง อยากได้เสื้อผ้าสวยๆ อยากได้รถยนต์คันงาม เป็นต้น ความอยากทำนองนี้เป็นความอยากในสิ่งที่รักใคร่และน่าพอใจ เป็นความอยากที่ไม่รู้จักจบ เมื่อไม่ได้ตามความประสงค์ก็จะเกิดทุกข์

2. ภวตัณหา คือ ความอยากเป็นอย่างโน้นอย่างนี้ เป็นความอยากได้ในตำแหน่งฐานะที่สูงขึ้นตามที่ตนรักใคร่และพอใจ เช่น อยากเป็นข้าราชการในตำแหน่งสูงๆ อยากเป็นมหาเศรษฐีและอยากเป็นบุคคลที่มีชื่อเสียง เป็นต้น เมื่อไม่ได้ดังใจปรารถนาก็เป็นทุกข์

3. วิภวตัณหา คือ ความอยากไม่เป็นความอยากไม่มี จัดเป็นความอยากที่ประกอบกับความเบื่อหน่ายในสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน โดยต้องการจะหลีกเลี่ยงให้พ้นจากสภาพนั้นไป เช่น อยากไม่เป็นคนโง่ อยากไม่เป็นคนพิการ และอยากไม่เป็นคนยากจน เป็นต้น ซึ่งความอยากไม่เป็นนี้ถ้าไม่เป็นไปตามที่ตนต้องการแล้วก็จะทำให้เกิดทุกข์ เช่นเดียวกัน

ตัณหา คือ ความอยากทั้ง 3 ประการนี้ ถ้าอยากจนเกินพอดี คือ ไม่ได้คำนึงถึงความเป็นไปได้หรือเป็นไปได้ไม่ได้ ควรหรือไม่ควร เป็นต้น ย่อมทำให้เกิดเป็นทุกข์ทั้งสิ้น

นิโรธ : ความดับทุกข์

นิโรธ แปลว่า “ความดับทุกข์” หมายถึง ความรู้หรือปัญญาที่ทำให้จิตใจของบุคคลสามารถละตัณหาได้ หรือสามารถทำลายตัณหาให้หมดไปจากจิตใจและจิตที่บรรลุนิโรธแล้ว จะมีลักษณะสงบจากกิเลส ไม่ยึดมั่นในตัวตน รวมไปถึงไม่โลภ ไม่โกรธ ไม่หลงอีกด้วย คงเหลือแต่ธรรมชาติของความสงบสุขอย่างยิ่ง ซึ่งทางพระพุทธศาสนาเรียกสภาวะอย่างนี้ว่า “นิพพาน”

มรรค : ข้อปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์

มรรค แปลว่า “ข้อปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์” หมายถึง อริยมรรค หรือหนทางอันประเสริฐซึ่งประกอบด้วยองค์ 8 ประการคือ

๑. ความเห็นชอบ (สัมมาทิฐิ) หมายถึง การรู้เห็นในอริยสัจ 4 อย่างถูกต้องชัดเจนด้วยปัญญา เช่น รู้ว่าทุกข์อย่างไร รู้ว่าตัณหาเป็นเหตุให้เกิดทุกข์อย่างไร รู้ว่าจะดับทุกข์ได้เพราะการดับตัณหา และรู้ว่าอริยมรรค คือทางให้ถึงการดับตัณหาได้

2. ความดำริชอบ (สัมมาสังกัปปะ) หมายถึง ความคิดชอบ เช่น มีความคิดหาหนทางที่จะหลีกเลี่ยงจากกาม ไม่ลุ่มหลงมัวเมาอยู่กับ รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส มีความคิดที่จะไม่พยายาทำร้ายผู้อื่น และไม่คิดทำร้ายเบียดเบียนผู้อื่น

3. การพูดชอบ (สัมมาวาจา) หมายถึง เว้นจากการพูดเท็จ เว้นจากการพูด
ส่อเสียดเว้นจากการพูดคำหยาบ และเว้นจากการพูดเพ้อเจ้อเหลวไหลไร้สาระ

4. การกระทำชอบ (สัมมกัมมันตะ) หมายถึง เว้นจากการฆ่าสัตว์ เว้นจากการ
ลักทรัพย์ เว้นจากการประพฤติดินในกาม

5. การเลี้ยงชีวิตชอบ (สัมมาอาชีวะ) หมายถึง มีความเพียรระวังไม่ผิดกฎหมาย
และศีลธรรม

6. ควรเพียรชอบ (สัมมาวายามะ) หมายถึง มีความเพียรระวังไม่ให้ความชั่วเกิดขึ้น
ในตน เพียรละความชั่วที่เกิดขึ้นแล้วให้หมดไป พากเพียรทำความดีให้เกิดขึ้น และเพียรพยายาม
รักษาความดีที่มีอยู่แล้วให้คงอยู่

7. ความระลึกชอบ (สัมมาสติ) หมายถึง ความมีสติระลึกถึงความเป็นไปได้ของ
สภาพร่างกาย ระลึกถึงความเป็นไปของเวทนา (ขณะมีอารมณ์) ว่าเป็นสุข เป็นทุกข์ หรือเฉยๆ
ระลึกถึงความเป็นไปของจิตว่าเศร้าหมองเพราะกิเลสชนิดใด จิตที่ผ่องใสเพราะเหตุใด รวมไปถึง
การระลึกถึงความดี ความชั่ว หรือความไม่ดีไม่งามที่เกิดขึ้นในจิตของตน

8. การตั้งจิตให้ชอบ (สัมมาสมาธิ) หมายถึง การทำจิตให้เป็นสมาธิ เริ่มตั้งแต่
การทำจิตให้สงบชั่วขณะ (ขณิกสมาธิ) การทำจิตให้สงบเกือบจะแน่น (อุปจารสมาธิ) ทำจิตให้
สงบในขั้นแน่น (อัปปนาสมาธิ) หรือขั้นเข้าฌานสมาบัติ

เมื่อศึกษาเนื้อหาเสร็จ
เรียบร้อยแล้วไปเริ่มทำ
กิจกรรมกันเลยค่า

ใบกิจกรรมที่ 1

ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับหลักธรรมอริยสัจ 4

จุดประสงค์การเรียนรู้

วิเคราะห์องค์ประกอบของหลักธรรมอริยสัจ 4 ได้

คำชี้แจง

ให้นักเรียนวิเคราะห์องค์ประกอบของหลักธรรมอริยสัจ 4 ตามที่กำหนดดังต่อไปนี้
(ข้อละ 2 คะแนน)

1. อริยสัจ 4 ประกอบด้วยหลักธรรมข้อใดบ้าง

ตอบ.....

2. การที่มนุษย์มีการเบียดเบียน บีบคั้น ซึ่งกันและกัน จนทำให้ทนต่อสภาวะนั้นทนได้ยาก จัดเป็นองค์ประกอบข้อใดของหลักธรรมอริยสัจ 4

ตอบ.....

3. สมุทัย เหตุแห่งความทุกข์ ได้แก่ ตัณหา 3 ประการ คือ

3.1 กามตัณหา หมายถึง

3.2 ภวตัณหา หมายถึง

3.3 วิภวตัณหา หมายถึง

4. การดับตัณหาให้สิ้นไป จัดเป็นองค์ประกอบในข้อใดของหลักธรรมอริยสัจ 4

ตอบ.....

5. หากมีเหตุการณ์ที่ทำให้เกิดทุกข์ นักเรียนจะมีข้อปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์ ได้อย่างไรบ้าง
ตอบ.....

.....

.....

.....

ขอให้ตั้งใจทำกิจกรรม
ด้วยความซื่อสัตย์นะขอรับ

ใบกิจกรรมที่ 2

ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับหลักธรรมอริยสัจ 4

จุดประสงค์การเรียนรู้

เลือกใช้หลักธรรมอริยสัจ 4 ในการแก้ปัญหาตามสถานการณ์ได้

คำชี้แจง

ให้นักเรียนนำหลักธรรมอริยสัจ 4 มาอธิบายภาพตามสถานการณ์ที่กำหนด
(ข้อละ 5 คะแนน)

1. บุคคลในภาพมีแนวปฏิบัติตามหลักธรรมอริยสัจ 4 อย่างไรบ้าง

ที่มา : www.newmystorygu.blogspot.com

ตอบ.....

.....

.....

2. จากสถานการณ์ต่อไปนี้ นักเรียนคิดว่าบุคคลในภาพมีการดำเนินชีวิตโดยขาดหลักอิทธิบาท 4 ข้อใดบ้าง

ที่มา : <http://www.sanook.com/hot/category/news/>

ตำรวจรวบตัว 2 โจร โดยทั้งสองถูกตั้งข้อหากระทำความผิดฐานร่วมกันชิงทรัพย์ผู้อื่น ในเวลากลางคืน หรือโดยร่วมกระทำความผิดด้วยกันตั้งแต่สองคนขึ้นไป โดยใช้ยานพาหนะ เพื่อการกระทำความผิด เพื่อให้พ้นจากการจับกุม ร่วมกันข่มขืนกระทำชำเราผู้อื่นโดยผู้อื่นนั้น อยู่ในภาวะที่ไม่สามารถขัดขืนได้ โดยร่วมกันกระทำความผิดลักษณะเป็นการโทรมหลอึง พากคนอื่น ไปเพื่อการอนาจาร โดยใช้อำนาจขู่เข็ญใช้กำลังประทุษร้ายหรือใช้วิธีข่มขืนใจ

(พิจารณาคำตอบของนักเรียนโดยให้อยู่ในดุลยพินิจของครูผู้สอน)

ตอบ

.....

.....

.....

แบบบันทึกการคิดเป็นรายบุคคล

1. กำหนดปัญหา

.....

.....

.....

.....

.....

2. รวบรวมข้อมูล

.....

.....

.....

.....

.....

3. จัดระบบข้อมูล

.....

.....

.....

.....

.....

4. ตั้งสมมุติฐานของปัญหา

.....

.....

.....

.....

.....

5. สรุปอ้างอิง

.....

.....

.....

.....

.....

6. สรุปและตัดสินใจ

.....

.....

.....

.....

.....

(พิจารณารายการของนักเรียนโดยให้อยู่ในดุลยพินิจของครูผู้สอน)

ใบกิจกรรมที่ 3

ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับหลักธรรมอริยสัจ 4

คำชี้แจง เมื่อนักเรียนทำกิจกรรมตามใบกิจกรรมที่ 2 เรียบร้อยแล้ว ให้นักเรียนเข้ากลุ่มตามที่กำหนดไว้ กลุ่มละประมาณ 4 – 5 คน แล้วทำกิจกรรมดังต่อไปนี้

1. นักเรียนแลกเปลี่ยนผลการคิดของตนกับสมาชิกในกลุ่ม โดยแต่ละคนอ่านรายงานผลการปฏิบัติงานของตนจากใบงานที่ 1 ให้สมาชิกในกลุ่มฟัง ขณะที่สมาชิกคนหนึ่งกำลังเสนอผลการคิดให้สมาชิกที่เหลือฟังพร้อมทั้งจดบันทึกประเด็นสำคัญไว้ในกระดาษที่แจกให้
2. เมื่อแลกเปลี่ยนผลการปฏิบัติงานกันครบทุกคนในกลุ่มแล้ว ให้แต่ละคนเปรียบเทียบว่า ผลการคิดของสมาชิกแต่ละคนในกลุ่มนั้นเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร พร้อมทั้งพิจารณาด้วยว่าทำไมผลการคิดของเพื่อนจึงเหมือนหรือแตกต่างจากเรา
3. ให้แต่ละคนนำผลการคิดของตนนั้นเสนอต่อกลุ่มอีกครั้ง แล้วช่วยกันอภิปรายภายในกลุ่มเพื่อหาข้อสรุปที่สมเหตุสมผลที่สุด

ขอให้โชคดีนะขอรับ

แบบบันทึกการคิดเป็นรายกลุ่ม

1. บันทึกของ

.....

.....

.....

.....

.....

2. บันทึกของ

.....

.....

.....

.....

.....

3. บันทึกของ

.....

.....

.....

.....

.....

4. บันทึกของ

.....

.....

.....

.....

.....

5. บันทึกของ

.....

.....

.....

.....

.....

ผลสรุปของกลุ่ม

.....

.....

.....

.....

.....

(พิจารณาบันทึกของนักเรียนโดยให้อยู่ในดุลยพินิจของครูผู้สอน)

ใบกิจกรรมที่ 4

ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับหลักธรรมอริยสัจ 4

คำชี้แจง ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอผลการสรุปของกลุ่มย่อยต่อกลุ่มใหญ่ โดยให้แต่ละคน
พิจารณาและอภิปรายร่วมกันเกี่ยวกับข้อสรุปและเหตุผลของแต่ละกลุ่มอีกครั้ง

1. อะไรน่าจะเป็นข้อสรุปที่สมเหตุสมผล
2. นักเรียนได้เปลี่ยนแปลงข้อสรุปในแต่ละประเด็นของนักเรียนบ้างหรือไม่ เพราะเหตุใด
3. จากกิจกรรมครั้งนี้ นักเรียนได้ข้อคิดอะไรบ้าง

เก่งจังนะขอรับ

(พิจารณานำเสนอผลการสรุปของนักเรียนแต่ละกลุ่มโดยให้อยู่ในดุลยพินิจของครูผู้สอน)

ใบกิจกรรมที่ 5

ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับหลักธรรมอริยสัจ 4

จุดประสงค์การเรียนรู้ มีทักษะกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณตามที่กำหนด

คำชี้แจง พิจารณาเหตุการณ์ต่อไปนี้ แล้วตอบคำถาม ข้อ 1 – 4 (ข้อละ 1 คะแนน)

หัวใจคำสอนของพระพุทธเจ้าอยู่ที่อริยสัจ 4 ประการ (จตุตถาริ อริยสัจจานิ) ซึ่งพระพุทธเจ้าทรงแสดงไว้ในปฐมเทศนาแก่สหายเก่าของพระองค์คือ เบญจวัคคีย์ ที่ป่าอิสิปตนะ (ปัจจุบันเรียกว่าสารนาถ) ใกล้เมืองพาราณสี ในพระธรรมเทศนากัณฑ์นี้ซึ่งมีหลักฐานในคัมภีร์ดั้งเดิมนั้น พระองค์ได้ทรงแสดงอริยสัจ 4 ประการไว้เพียงย่อเยื้อง แต่ในคัมภีร์ทางพุทธศาสนารุ่นแรกๆ มีหลายแห่งที่ได้อธิบายอริยสัจ 4 ประการนี้ซ้ำแล้วซ้ำอีก พร้อมด้วยรายละเอียดมากมาย และหลายแห่งหลายทาง ถ้าศึกษาอริยสัจ 4 โดยอาศัยหลักฐานอ้างอิงและคำอธิบาย (จากคัมภีร์) เหล่านี้ เราก็จะได้เรื่องราวที่ดีและถูกต้องแห่งคำสอนอันเป็นแก่นของพระพุทธองค์ตรงตามคัมภีร์ดั้งเดิม (พุทธทาสภิกขุ (22 พฤษภาคม 2531)

ที่มา : <http://www.easyinsurance4u.com>

1. นักเรียนคิดว่าคำพูดนี้น่าเชื่อถือหรือไม่ เพราะเหตุใด (วัดความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล และการสังเกต)
 - ก. น่าเชื่อถือ เพราะเป็นการบรรยายธรรมของท่านพุทธทาสภิกขุ
 - ข. ไม่น่าเชื่อถือเพราะไม่ใช่แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ
 - ค. ไม่แน่ใจ เพราะไม่ได้รับฟังโดยตรง

2. นักเรียนคิดอย่างไรกับ เหตุการณ์ดังกล่าว (วัดด้านอุปนิสัย)
 - ก. คัดค้าน
 - ข. สนับสนุน
 - ค. ไม่เกี่ยวข้องกัน

3. สรุปได้ว่า “อริยสัจ 4 ควรศึกษาจากแหล่งใด (วัดด้านนิมัย)”
 - ก. อาศัยหลักฐานอ้างอิงและคำอธิบายจากคัมภีร์
 - ข. ฟังเทศนาจากพระสงฆ์ที่มีชื่อเสียง
 - ค. อ่านจากหนังสือเผยแพร่ธรรมะ

4. ข้อใดเป็นเหตุให้หลักธรรมอริยสัจ 4 เป็นหลักธรรมที่เผยแพร่อย่าง (วัดด้านการระบุข้อตกลงเบื้องต้น)
 - ก. พระสงฆ์ที่มีชื่อเสียงนิยมนำมาเทศนา
 - ข. เป็นหัวใจคำสอนของพระพุทธเจ้า
 - ค. ง่ายต่อการเผยแพร่ศาสนา

เกณฑ์การให้คะแนน คือ ตอบถูก ได้ 1 คะแนน ตอบผิด ได้ 0 คะแนน

เฉลยใบกิจกรรมที่ 1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับหลักธรรมอริยสัจ 4

จุดประสงค์การเรียนรู้ วิเคราะห์องค์ประกอบของหลักธรรมอริยสัจ 4 ได้

คำชี้แจง ให้นักเรียนวิเคราะห์องค์ประกอบของหลักธรรมอริยสัจ 4 ตามที่กำหนดดังต่อไปนี้
(ข้อละ 2 คะแนน)

1. อริยสัจ 4 ประกอบด้วยหลักธรรมข้อใดบ้าง

ตอบ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค

2. การที่มนุษย์มีการเบียดเบียน บีบคั้น ซึ่งกันและกัน จนทำให้ทนต่อสภาวะนั้นทนได้ยาก จัดเป็นองค์ประกอบข้อใดของหลักธรรมอริยสัจ 4

ตอบ ทุกข์

3. สมุทัย เหตุแห่งความทุกข์ ได้แก่ ตัณหา 3 ประการ คือ

3.1 กามตัณหา หมายถึง ความอยากในสิ่งที่รักใคร่ และน่าพอใจ เป็นความอยากที่ไม่รู้จัก

3.2 ภวตัณหา หมายถึง อยากได้ในตำแหน่งฐานะที่สูงขึ้นตามที่ตนรักใคร่และพอใจ

3.3 วิภวตัณหา หมายถึง ความอยากที่ประกอบกับความเบื่อหน่ายในสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

4. การดับตัณหาให้สิ้นไป จัดเป็นองค์ประกอบในข้อใดของหลักธรรมอริยสัจ 4

ตอบ การดับทุกข์

5. หากมีเหตุการณ์ที่ทำให้เกิดทุกข์ นักเรียนจะมีข้อปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์ ได้อย่างไรบ้าง

ตอบ ข้อปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์” หมายถึง อริยมรรค หรือหนทาง อันประเสริฐ ซึ่งประกอบด้วยองค์ 8 ประการ

เฉลยใบกิจกรรมที่ 2

ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับหลักธรรมอริยสัจ 4

จุดประสงค์การเรียนรู้ เลือกใช้หลักธรรมอริยสัจ 4 ในการแก้ปัญหาตามสถานการณ์ได้

คำชี้แจง ให้นักเรียนนำหลักธรรมอริยสัจ 4 มาอธิบายภาพตามสถานการณ์ที่กำหนด (ข้อละ 5 คะแนน)

1. บุคคลในภาพมีแนวปฏิบัติตามหลักธรรมอริยสัจ 4 อย่างไรบ้าง

ที่มา : www.newmystorygu.blogspot.com

ตอบ บุคคลในภาพเป็นผู้ที่มีการประพฤติปฏิบัติที่จะทำให้เกิดมงคลแก่ชีวิต ทำบุญเป็นนิจ นอกจากนั้นยังประพฤติปฏิบัติเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับลูกหลาน ได้ละแล้วซึ่งความไม่สบายกาย ไม่สบายใจ ซึ่งเป็นต้นเหตุให้ทุกข์เกิด ใช้ธรรมะเพื่อดับความทุกข์ จึงทำให้บั้นปลายของชีวิต มีความสุขการสุขใจ

2. จากสถานการณ์ต่อไปนี้ นักเรียนคิดว่าบุคคลในภาพมีการดำเนินชีวิตโดยขาดหลักอิทธิบาท 4 ข้อใดบ้าง

ที่มา : <http://www.sanook.com/hot/category/news/>

ตำรวจรวบตัว 2 โจร โดยทั้งสองถูกตั้งข้อหากระทำความผิดฐานร่วมกันชิงทรัพย์ผู้อื่น ในเวลากลางคืน หรือโดยร่วมกระทำความผิดด้วยกันตั้งแต่สองคนขึ้นไป โดยใช้ยานพาหนะ เพื่อการกระทำความผิด เพื่อให้พ้นจากการจับกุม ร่วมกันข่มขืนกระทำชำเราผู้อื่นโดยผู้อื่นนั้น อยู่ในภาวะที่ไม่สามารถขัดขืนได้ โดยร่วมกันกระทำความผิดลักษณะเป็นการโทรดมหญิง พาคนอื่น ไปเพื่อการอนาจาร โดยใช้อำนาจขู่เข็ญใช้กำลังประทุษร้ายหรือใช้วิธีข่มขืนใจ

ตอบ บุคคลในภาพดำเนินชีวิตโดยขาดหลักอิทธิบาท 4 ในข้อที่ 2 สมุทัย คือ ตัณหา ความอยากเกินพอดีที่มีอยู่ในจิตใจนั่นเอง จนทำให้ขาดความยั้งคิด เห็นผิดเป็นชอบถึงกับก่อ อาชญากรรมขึ้น จนเป็นเหตุให้เกิดความทุกข์

(พิจารณาคำตอบของนักเรียนโดยให้อยู่ในดุลยพินิจของครูผู้สอน)

เฉลยใบกิจกรรมที่ 5

ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับหลักธรรมอริยสัจ 4

จุดประสงค์การเรียนรู้

มีทักษะกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณตามที่กำหนด

1. ก
2. ข
3. ก
4. ข

ถูกต้องนะขอรับ

แบบประเมินกระบวนการคิด

คำสั่ง ให้นักเรียนประเมินว่าในการทำกิจกรรมครั้งนี้ นักเรียนมีพฤติกรรมตามรายการต่อไปนี้หรือไม่

รายการประเมิน	ใช่	ไม่ใช่
1. อ่านบทความทั้งหมดก่อนระบุประเด็นปัญหา		
2. พิจารณาแหล่งที่มาของข้อมูล		
3. พิจารณาความเชื่อถือของแหล่งข้อมูล		
4. จำแนกข้อมูลที่รวบรวมได้ว่าข้อมูลใดเป็นข้อเท็จจริงข้อมูลใดเป็นความคิดเห็น		
5. พิจารณาทางเลือกในการแก้ปัญหาว่ามีทางใดบ้าง โดยพิจารณาจากข้อมูล		
6. พิจารณาข้อเสนอของคนอื่นว่ามีข้อมูลสนับสนุนหรือไม่		
7. พิจารณาข้อเสนอของคนอื่นว่าขัดแย้งกับข้อที่ปรากฏหรือไม่		
8. รับฟังข้อสรุปและเหตุผลของผู้อื่น		
9. เปรียบเทียบข้อสรุปและเหตุผลของตนเองกับคนอื่น		
10. ลงสรุปโดยพิจารณาจากข้อเท็จจริง		
11. ลงสรุปโดยพิจารณาจากข้อมูลที่มาจากแหล่งน่าเชื่อถือ		
12. มั่นใจในข้อสรุปของตนเองมากขึ้นเมื่อได้รับข้อมูลสนับสนุน		

แบบทดสอบหลังเรียน

ชุดกิจกรรม เรื่อง หลักธรรมอริยสัจ 4 ชุดที่ 1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับหลักธรรมอริยสัจ 4
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนองค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่เด่นชัยวิทยา

คำชี้แจง ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย X ทับตัวอักษรหน้าข้อความที่เป็นคำตอบที่ถูกต้องที่สุด
เพียงข้อเดียว

1. ข้อใดคือ คุณของอริยสัจ
 - ก. สอนให้ไม่ประมาท
 - ข. สอนให้ปล่อยวาง
 - ค. สอนให้แก้ปัญหาด้วยตนเอง
 - ง. สอนให้เข้าใจความเป็นจริงของธรรมชาติ
2. หลักธรรมอริยสัจ 4 นั้น เป็นธรรมว่าด้วยเรื่องเหตุและผล ข้อใดจัดอยู่ในส่วนของผล
 - ก. ทุกข์ - สมุทัย
 - ข. ทุกข์ - นิโรธ
 - ค. นิโรธ - มรรค
 - ง. สมุทัย - มรรค
3. เพราะเหตุใดหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าจึงมุ่งที่สอนให้มนุษย์มีหลักที่พึงพอใจ
 - ก. ต้องการให้มนุษย์ยอมรับความจริง
 - ข. ต้องการให้มนุษย์นับถือพระพุทธศาสนา
 - ค. ต้องการให้มนุษย์อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข
 - ง. ต้องการให้มนุษย์มีความศรัทธาในบิ๊อพระพุทธเจ้า

4. การที่เราสามารถกำหนดรู้สาเหตุของปัญหาในชีวิตของเราได้คือข้อใดในอริยสัจ 4
 - ก. ทุกข์
 - ข. สมุทัย
 - ค. นิโรธ
 - ง. มรรค

5. ความสุขของคฤหัสถ์หรือผู้ครองเรือน ข้อใดสำคัญที่สุด
 - ก. มีทรัพย์
 - ข. ไม่มีหนี้
 - ค. จ่ายทรัพย์
 - ง. ประพฤติไม่มีโทษ

6. สมพรเกิดความทุกข์ อยากได้บ้านสวยๆ และรถยนต์คันใหม่ แสดงว่าสมพร เกิดตัณหาประเภทใด
 - ก. ภาวตัณหา
 - ข. วิภวตัณหา
 - ค. การตัณหา
 - ง. ถูกทุกข้อ

7. ข้อใดคือ คุณของอริยสัจ
 - ก. สอนให้ไม่ประมาท
 - ข. สอนให้ปล่อยวาง
 - ค. สอนให้แก้ปัญหาด้วยตนเอง
 - ง. สอนให้เข้าใจความเป็นจริงของธรรมชาติ

8. บิดา – มารดา เป็นผู้ที่มีพระคุณต่อเรา ทำอย่างไรจึงจะได้ชื่อว่าปฏิบัติดีปฏิบัติชอบต่อท่านทั้งสอง
 - ก. ซื้อของมอบให้ท่านในโอกาสต่างๆ
 - ข. เชื่อฟังและทำตามที่ท่านอบรมสั่งสอน
 - ค. จัดพานดอกไม้บูชาท่านในวันพ่อและวันแม่
 - ง. ให้เงินท่านใช้จ่ายทุกเดือน

9. การแก้ปัญหาตามหลักธรรมอริยสัจ 4 มีลักษณะอย่างไร

- ก. ป้องกันคนทั้งหลายไม่ให้เกิดความทุกข์
- ข. ช่วยสัตว์ทั้งหลายให้ต่อสู้กับความทุกข์
- ค. ช่วยคนทั้งหลายให้หลุดพ้นจากความทุกข์
- ง. ช่วยสัตว์ทั้งหลายให้อดทนต่อความทุกข์

10. ข้อใด คือ ความหมายของคำว่า “นิโรธ”

- ก. ความสูญสิ้น
- ข. ความเสื่อมสลาย
- ค. ความดับสนิท
- ง. ความดับทุกข์

เฉลยแบบทดสอบหลังเรียน

ชุดกิจกรรม เรื่อง หลักธรรมอริยสัจ 4 ชุดที่ 1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับหลักธรรมอริยสัจ 4
 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนองค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่เด่นชัยวิทยา

1. ง

2. ข

3. ค

4. ข

5. ก

6. ก

7. ง

8. ข

9. ค

10. ง

กระดาษคำตอบแบบทดสอบก่อนเรียน
เรื่อง หลักธรรมอริยสัจ 4

ชื่อ - สกุล ชั้น เลขที่

คำชี้แจง ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย X ทับตัวอักษรหน้าข้อความที่เป็นคำตอบที่ถูกต้องที่สุด
เพียงข้อเดียว

ข้อ	ก	ข	ค	ง
1				
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				
9				
10				

เกณฑ์การประเมินผล

ได้คะแนน 9 – 10 ประเมินอยู่ในเกณฑ์ดีมาก

ได้คะแนน 7 – 8 ประเมินอยู่ในเกณฑ์ดี

ได้คะแนน 5 – 6 ประเมินอยู่ในเกณฑ์พอใช้

ได้คะแนน ต่ำกว่า 4 ประเมินอยู่ในเกณฑ์ปรับปรุง

ผลการประเมิน

ทำได้.....คะแนน

ประเมินอยู่ในเกณฑ์.....

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

(.....)

วันที่/...../.....

กระดาษคำตอบแบบทดสอบหลังเรียน
เรื่อง หลักธรรมอริยสัจ 4

ชื่อ - สกุล ชั้น เลขที่

คำชี้แจง ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย X ทับตัวอักษรหน้าข้อความที่เป็นคำตอบที่ถูกต้องที่สุด
เพียงข้อเดียว

ข้อ	ก	ข	ค	ง
1				
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				
9				
10				

เกณฑ์การประเมินผล

ได้คะแนน 9 – 10 ประเมินอยู่ในเกณฑ์ดีมาก

ได้คะแนน 7 – 8 ประเมินอยู่ในเกณฑ์ดี

ได้คะแนน 5 – 6 ประเมินอยู่ในเกณฑ์พอใช้

ได้คะแนน ต่ำกว่า 4 ประเมินอยู่ในเกณฑ์ปรับปรุง

ผลการประเมิน

ทำได้.....คะแนน

ประเมินอยู่ในเกณฑ์.....

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน
(.....)

วันที่/...../.....

บรรณานุกรม

พระระพิน พุทธิสาโร และคณะ. ชุดกิจกรรมการพัฒนาการคิดวิเคราะห์ เสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่ดีงาม ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. กรุงเทพมหานคร : พัฒนาคุณภาพวิชาการ, 2550.

พระระพิน พุทธิสาโร และวีรชาติ นิ่มอนงค์. หนังสือเรียนสาระการเรียนรู้พื้นฐาน ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. พิมพ์ครั้งที่ 3. พัฒนาคุณภาพวิชาการ, 2550.

เพลินจิตต์ เวฬุวรรณวรกุล การพัฒนาทักษะกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยใช้ ชุดกิจกรรม เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, 2550.

เว็บไซต์ที่อ้างถึง

<http://sites.google.com> วันที่สืบค้น 18 เมษายน 2558

<http://tlcthai.com> วันที่สืบค้น 21 เมษายน 2558

<http://newmystorygu.blogspot.com> วันที่สืบค้น 21 เมษายน 2558

<http://www.sanook.com/hot/category/news/> วันที่สืบค้น 19 เมษายน 2558

